

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Beredning:
Expertgrupp

1(1)

BESLUT

2017-03-07 Dnr UFV 2016/1975

Finansdepartementet

Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Uppsala universitet har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande från Välfärdsutredningen.

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av docent Mikael Elinder, nationalekonomiska institutionen, professor Lars Magnusson, institutionen för ekonomisk historia och docent Paula Blomqvist, statsvetenskapliga institutionen, med utbildningsledare Fredrik Andersson som sekreterare.

Efter överenskommelse med ansvarig handläggare har Uppsala universitet fått förlängd svarstid på remissen.

Uppsala universitet överlämnar härmed expertgruppens yttrande som sitt svar på remissen.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektören Per Abrahamsson, efter föredragning av utbildningsledaren Fredrik Andersson. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Daniel Simmons.

Eva Åkesson

Fredrik Andersson

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2017-02-17 Dnr UFV 2016/1975

Finansdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

1. Bakgrund och sammanfattning

Uppsala universitet har beretts möjlighet att svara på Valfärdsutredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78).

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp som överlämnas som universitetets svar på remissen.

Expertgruppen menar att det finns ett behov av en tydligare reglering av offentligt finansierade välfärdstjänster som utförs i privat regi, och att vissa av de förslag som tas upp i betänkandet bör utredas vidare. Emellertid utgör förslaget till vinstbegränsning i praktiken ett vinstförbud för enskilda bolag, och är som sådant en ineffektiv åtgärd vars konsekvenser är otillräckligt utredda.

2. Synpunkter på betänkandets förslag

Utredningens utgångspunkter

Vi ser positivt på en tydligare reglering av offentligt finansierade välfärdstjänster som utförs i privat regi.

Emellertid är det tveksamt om de föreslagna åtgärderna kring begränsning av vinstuttaget leder till avsedda effekter och att man istället bör överväga andra regleringar på området för att effektivare åtgärda de problem som identifierats.

Utredningen antar vidare på teoretiska grunder att aktörer i välfärden som har vinstsyfte kommer att försöka sänka kvaliteten i verksamheten. Dock finns det en svaghet i att betänkandet inte redovisar stöd för sina utgångspunkter i empirisk forskning, utan de negativa effekterna av de privata vinstdrivande aktörerna tas för given. Det är därför svårt att

värdera om de förslag som läggs är rimliga i relation till vilka konsekvenser de kan få.

Förslaget till vinstreglering utgör i praktiken ett vinstförbud

Vi menar att förslaget till vinstreglering i praktiken leder till ett vinstförbud för de enskilda berörda företagen. Detta eftersom utredningen beräknar det tillåtna vinstuttaget på statslåneräntan plus sju procentenheter som en andel av det operativa kapitalet i de berörda företagen. De i branschen verksamma företagen har i allmänhet, vilket utredningen själv poängterar, ett mycket lågt operativt kapital; i typfallet sker verksamhet i förhyrda lokaler, med ett lågt inventariebehov, där det mesta av utgifterna går till löpande kostnader, framför allt löner. Omsättningen i verksamheten är således i allmänhet mycket stor i relation till det operativa kapitalet. Detta gör i sin tur att vinsttaket beräknas från en låg bas, med konsekvensen att den vinst som kan tas ut i praktiken blir försumbar, särskilt för de små aktörerna.

Effektiviteten i förslaget till vinstreglering

Det är vår bedömning att förslaget till vinstreglering inte kommer att vara ett effektivt sätt för att uppfylla utredningens syfte. Det kommer till att börja med troligen att få störst påverkan på de mindre företagen. De stora koncernerna kan kringgå regleringen genom att till exempel använda sig av interna överföringar eller köp, för att på så sätt flytta vinsterna till bolag där vinstbegränsning saknas. I praktiken hotar därför förslaget att leda till att stora företag inom sektorn får konkurrensfördelar relativt de små bolagen. Detta ter sig paradoxalt i ljuset av att utredningen säger sig vilja värna de mindre privata välfärdsaktörerna.

Det är samtidigt viktigt att påpeka att övervinster enligt utredningens definition uppgår till cirka fyra miljarder kronor. Om samtliga dessa medel skulle tillföras verksamheten skulle det innebära en ökning av resurserna till sektorn med ungefär en halv procent. Även om åtgärderna helt skulle sakna negativa effekter så torde således de positiva effekterna förmodligen bli mycket små.

Överhuvudtaget framstår den föreslagna lösningen med en begränsning av vinstuttaget som ett trubbigt verktyg för att lösa de identifierade problemen. Snarare riskerar de att leda till ökade transaktionskostnader inom den privata välfärdssektorn, vilket i sin tur leder till en minskad effektivitet i hur skattemedlen till gemensam välfärd används.

Behov av ytterligare konsekvensutredningar

Vi önskar ytterligare konsekvensutredningar kring flera av utredningens förslag. Bland annat avfärdar utredningen alltför lättvindigt risken att en stor del av dagens utförare lämnar sektorn ifall förslagen genomförs. Vi ser tvärtom behovet av att man innan beslut fattas noggrannare undersöker risken för att ett bortfall av aktörer inom sektorn även kan leda till ett faktiskt bortfall av kapacitet inom vården, skolan och omsorgen, åtminstone på kort sikt.

Utredningen redovisar flera förslag för att förbättra villkoren för idéburna aktörer och verkar mena att dessa kan komma att spela en större roll inom den privata välfärdssektorn. Emellertid redovisar inte betänkandet hur denna tillväxt ska komma till stånd. Tvärtom noterar man själv att många idéburna organisationer inte vill växa. Sverige saknar i mångt och mycket, till skillnad mot bland annat vissa grannländer, en historisk tradition av ett stort inslag av idéburna aktörer inom välfärdsområdet. Det utrymmet har här istället tagits av verksamhet driven i offentlig regi med ett på senare år starkt ökande inslag av privata aktörer. Utredningens förslag skulle därför, om det genomförs, kräva något av ett paradigmskifte i den offentligt finansierade välfärden i Sverige. Vi anser att detta ytterligare förstärker möjligheten till att ett bortfall av privata bolag även kommer att leda till ett bortfall av kapacitet inom välfärden.

Ytterligare utredningar kring utredningens övriga förslag

Vi menar att det finns flera uppslag i utredningen som är intressanta och med fördel kan bli föremål för ytterligare utredningar. Särskilt ser vi ett behov av en fortsatt diskussion kring hur Lagen om offentlig upphandling (LOU) kan göras mer

flexibel i sin tillämpning inom välfärdsområdet. Exempelvis kan upphandlingsreglerna som de ser ut idag i vissa fall motverka de idéburna aktörer inom välfärden som utredningen säger sig vilja gynna.

Vi noterar även att betänkandet saknar åtgärder som motverkar segregationen i konsumtionen av välfärdstjänster. Detta är ett centralt problem i dagens system, inte minst i målkonflikten mellan valfrihet och segregation, men vi kan inte se att de lagda förslagen i någon nämnvärd grad påverkar detta problemområde.

3. Beredning

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av docent Mikael Elinder, nationalekonomiska institutionen, professor Lars Magnusson, institutionen för ekonomisk historia och docent Paula Blomqvist, statsvetenskapliga institutionen, med utbildningsledare Fredrik Andersson som sekreterare.